

'Je kan Sarrazin niet als rechtsradicaal wegzetten'

Politicoloog Gerd Langguth over rechtspopulisme in Duitsland

Achtergrond - 9 september 2010 - Auteur: Marja Verburg

Bankier Thilo Sarrazin maakt veel los met zijn boek 'Deutschland schafft sich ab', waarin hij schrijft dat de immigratie van moslims de Duitse maatschappij ondermijnt. Daarmee spreekt hij de onderbuikgevoelens van veel Duitsers aan. Toch is de kans op een rechts-populistische partij in Duitsland niet groot zegt politicoloog Gerd Langguth. "Duitsers willen niet met rechts-radicale thema's worden geassocieerd."

Sarrazin ziet moslims als een bedreiging voor de Westerse cultuur, voor de Duitse intelligentie, voor de gemeentelijke sociale voorzieningen en voor de persoonlijke veiligheid, schreef *Der Spiegel* toen Sarrazins boek vorige week uitkwam. In de ogen van de bankier zijn deze allochtonen niet goed geïntegreerd en sneller geneigd tot extremisme, geweld en criminaliteit. De krant vergelijkt hem met Geert Wilders en de Oostenrijkse populist Jörg Haider.

Duitsland wordt volgens Sarrazin steeds dommer omdat, zo vat de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* hem samen, "uitgerekend de cognitief minder bedeelde moslims in ons land de meeste kinderen krijgen." Zijn oplossing, zo schrijft hij in zijn boek: "Verdere immigratie uit het Midden-Oosten en Afrika geheel tegengaan."

Volgens een peiling van marktonderzoeker Emnid stemt 18 procent van de Duitsers op Sarrazin als hij een partij zou oprichten. Hoe groot is de kans dat hij dat doet?

Langguth: "Tot nog toe heeft hij gezegd dat geen partij wil oprichten. Ik geloof ook niet dat hij dat boek geschreven heeft met dat idee. Maar je weet niet wat hij gaat doen, mocht hij worden ontslagen bij de Bundesbank en uit de SPD worden gezet.

Sarrazin is bekend in Duitsland en voor velen heeft hij zich door zijn carrière totnogtoe als democraat bewezen. Hij is voor de SPD minister van Financiën in de deelstaat Berlijn geweest. Hoe vreemd het biologische aspect van zijn verhaal ook

is, ik kan hem geen racist noemen. Je kunt hem niet zomaar als antidemocraat of rechts-radicaal wegzetten.

Rond de eenwording was hij een hoge ambtenaar bij het ministerie van Financiën en voorspelde hij de financiële problemen die de vereniging van BRD en DDR met zich mee zou brengen. Daarvoor wordt hij gerespecteerd. Je zou de toenmalige minister van Financiën Theo Waigel moeten horen: die spreekt vol lof over hem.

Maar of Sarrazin zo'n partij werkelijk gaat oprichten, durf ik niet te zeggen. Hij heeft niet het charisma of de politieke competenties van iemand als bijvoorbeeld Jörg Haider. Sarrazin is geen politiek leider en geen groot retoricus. Hij wil vooral gelijk hebben."

De Duitse onderzoeker naar extreemrechts Wilhelm Heitmeyer zei in [een interview op Duitslandweb.nl](#) vorig jaar dat een kwart van de Duitse bevolking ontvankelijk is voor rechtspopulisme. Dat geldt voornamelijk voor lager opgeleiden. Maar ook onder hoger opgeleiden, zowel in Nederland als in Duitsland, is de angst voor de islam toegenomen, zegt hij. Hoe ziet u dat?

Langguth: "Sarrazins ideeën spreken veel mensen aan. Ook onder hoger opgeleiden in Duitsland heerst angst voor de islam, zeker als ze kinderen hebben. Integratieproblemen zijn op scholen zichtbaar. Maar de financieel zwakkere bevolkingslagen zijn nog banger.

De thema's die Sarrazin aanspreekt, zijn reëel. De criminaliteit onder allochtonen is hoog. Veel Turken in Duitsland, die uit een lager sociaal milieu komen, integreren slecht. Vooral in achterstandswijken, waar veel migranten wonen, voelen autochtonen zich benadeeld. Zij zijn bang dat het Duitse sociale systeem wordt uitgehold. Sommige moskeeën in Duitsland worden door de Turkse staat gefinancierd. Islamitische predikers die haat zaaien, zoals in die moskee in Hamburg die onlangs werd gesloten: dat gebeurt allemaal. Mensen zeggen dat de politieke klasse niet weet wat er zich in de maatschappij afspeelt. Sarrazin spreekt die mensen uit het hart."

Dat in Duitsland, anders dan in Nederland, rechtspopulisme vooralsnog geen voet aan de grond kreeg, kwam mede omdat er geen charismatische leidersfiguur als Wilders was in Duitsland, aldus Heitmeyer vorig jaar. Is dat nu anders? Kan een rechts-populistische partij, of hij nu door Sarrazin of een ander wordt opgericht, in Duitsland nu wel succes hebben?

Langguth: "Als je een rechts-populistische partij opricht in Duitsland, trekt dat gefrustreerde CDU'ers, SPD'ers, Linken en rechts-radicalen aan, die dat wat zij als

politiek correct beschouwen zat zijn en daarom verandering willen. Zo'n nieuwe partij komt niet om twijfelachtige figuren heen die de partij dan besmetten. Duitse kiezers willen niet met rechts-radicalen thema's worden geassocieerd. Er hoeft maar een lokale politicus van zo'n nieuwe partij iets over de Holocaust te zeggen - en het is niet te voorkomen dat zoiets gebeurt, ook omdat de media er bovenop zitten - en dan is de partij voor de meeste kiezers geen optie meer.

Duitsers willen een serieuze rechts-conservatieve partij. In Duitsland was een rechts-radicalen partij op landelijk niveau nog nooit succesvol."

Begin deze week riep de CDU op allochtonen die niet goed integreren harder aan te pakken. Blijkt daaruit dat de bestaande politieke partijen Sarrazins thema's oppakken, zoals veel kiezers hopen?

Langguth: "Ja. Die roep om een strengere aanpak van integratieproblemen is een direct gevolg van Sarrazins boek. Het spreken van de Duitse taal is het minimum dat je kunt verwachten van allochtonen. Dat zeggen zelfs De Groenen nu. Daar ben ik het overigens mee eens. Integratie verloopt via de taal.

Wat integratieproblemen in Duitsland extra gecompliceerd maakt, is dat ze op gemeentelijk en deelstaatniveau moeten worden opgelost. Integratie, maar bijvoorbeeld ook onderwijs, zijn in Duitsland geen nationale aangelegenheden. Daar wordt nu ook over gesproken. De discussie naar aanleiding van Sarrazins boek leidt tot veranderingen."

Gerd Langguth is hoogleraar politicologie aan de Universiteit Bonn, veel gevraagd politiek commentator op de Duitse tv, prominent CDU'er en biograaf van zowel Angela Merkel als Horst Köhler.

Afb. Gerd Langguth: Duitslandweb.nl

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/566/je-kan-sarrazin-niet-als-rechtsradicaal-wegzetten>